

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm||
Qvadrupedvm

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLV.

VD18 90528808

Caput VI. De Vasculo Zibethico.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10966

igitur simul Hyaena nostra et antiquorum Hyaena pseudovulva, genitali offeo et oculorum gemmis. Verum, quia generis nomen haec tria animalia continentis nos latet, ab antiquiori specie nomenclaturam

mutuari libuit. Fortasse sub eodem innominato genere continetur Fiber, nam Castoreum, vesicae sunt in inguinibus humorem apertura stillantes melleum, non autem testes, ut dicemus.

CAPUT V.

Ubi Hyaenae nascantur?

Ex Syria.

Hyaenas scripserunt Herodotus lib. 4. Plinius atque Solinus plurimas gigni in Africa. At nostra Hyaena odorata dicta a Francisco Alexandri Catus Syriacus vocitata fuit et Matthiolus Venetiis vidit ex Syria delatas. Cardanus vero scripsit Hispaniam ipsas mittere, quapropter notatur a Scaligero, clarius autem loquutus est Amatus scribens Lusitanos eas deferre ab Indijs, sed memoria non excidit mihi aliquot ab hinc annis a Lituano quodam pharmacopoeo Romam ad Henricum Convinum transmissum fuisse vasculum Zibethi et ungulam Alcis, qui etiam scripsit ista esse fructus suae regionis, unde suspicor etiam in illis frigidis regionibus oriri Civettas.

In Indijs.

De Zibethico autem animali Americano scribens Io. Faber ex F. Gregorio de Bolivar; hoc animal, inquit, nascitur in multis Indiae orientalis atque occidentalis partibus, cuiusmodi in orientali sunt provinciae Bengala, Ceilam, Sumatra, Iava maior et minor, Malipur et plures aliae.

In nova Hispania vero sunt pro-
vinciae de Quatemala, Campege, Nicaragua, de vera Cruce, Florida et magna illa Insula S. Dominici aut Hispaniola, Cuba, Matalino, Guadalupe et aliae.

In Regno Peruano animal hoc magna copia reperitur. In Paraguay, Tucumam, Chiraguanas, Sancta Cruce de la Sierra, Yungas, Andes, Chichiapoias, Quizos, Timana, Novo Regno et in omnibus provinciis magno flumini Maragnone confinibus, quae circa hoc ferme sine numero ad duo Leucarum millia sunt extensae. Multo adhuc plura eiusmodi animalia nascuntur in Brasilia, ubi mercatura Zibethi exercitatur.

Magna horum abundantia quoque est in Guinea, in provinciis nimirum de Loango, Congo, Manicongo circa flumina Angolae usque ad Cafres et finem bonae spei, maxime autem in grandissimis et extensissimis montibus, qui ibi prostant, quos Fragoas Cuspides adpellare solent. Et ex parte quidem Cafres montium de Torea aut de Luna, ubi maxima Algaliae quantitas extat.

CAPUT VI.

De Vasculo Zibethico.

Zibeth, quod ab hoc animali generatur, non ex toto corpore, sed ex determinata particula colligitur, quomodo, qualis, quanta et ubi sit, nunc est a nobis investiganda. Turpiter autem erravit Io. Riolanus suae Pathologiae cap. 11. scribens: *Damarum stercus bene olet et Gazella cacat Zibethum.*

Pars ferens Zibethum. At Ruellius primo de Nath. stirp. capite 27. *erui e genitalibus locis scri-*

pfit et subiunxit, *e cuius naturae fordes manant, etc.* cui assentiri videntur Matthiolus et Franciscus Alexandrinus. Excrementitium genitalium humorem vocavit Desfennius. At Renodeus circum *testes et pudenda* concrefcere scripsit. Itaque hi videntur censuisse testes esse vasculum Zibethi, sed ridiculum est, quod Everhardus a Mepschen narravit Desfennio de Civetta

Ff 2

vett

vetta Alexandri Cardinalis Farnesii, exectis testibus aperto vulnere sudorem defatigatae, et irritatae ferae colligi. Nam officia, quae cernimus naturalia, ipse censuit arte facta ex-

Columna.

ctis testibus. Columna autem Epist. 1. ad Fabrum, vocat testiculos, sive utriculos, qui medii inter anum, et pudendum prominent, tam in mare, quam in foemina. *In mare tamen duplo grandiores apparent. Hi utriculi interna sui parte, ubi pili curti haerent, capacem satis cavitationem obtinent, inquam ingressus patet exiguus, et cartilagineus, deinde subdit, sub dictis utriculis, folliculis, sive testiculis, nam alii testiculi haud apparent, maris genitale situm est.* Quae verba fecerunt, ut Faber dubitaret, quid sibi vellet Columna, ex folliculis illis, utriculis, sive testiculis Zibethum colligi, an foeminae quoque extra prominentes didymos habent?

Alex. Benedictus.

Clarius profecto loquutus fuit Alexander Benedictus de curatione morborum foeminae intra genitale, et alvum, mari intra genitale membrum, et testes colligi Zibethum, et Columna altera epistola ad Fabri dubitationem respondens, denuo revisis, et exactius consideratis dictis animalibus: *Testes, ait, ex lateribus folliculorum cum manibus eversi, tam magni eos attriti manifestantur, quam ab iisdem folliculis contineri possunt, et subdidit: folliculis his ad latus foraminum, qui instrumento humorem exemturo ingressus datur, in externa parte testes adhaerent. In foemina testes illi perquisiti non inveniuntur, molliores enim sunt illi utriculi, seu folliculi, nec ut in mare grumofitas illa, et durities oblonga testium percipitur.* Praeterea

Verior sententia.

Frater Gregorius de Bolivar apud eundem Fabrum, *mares solos ait, foras eductos, et conspicuos testes, intus conclusos foeminas gestare.* Decipi autem omnes affirmabat, qui prominentias illas in foemina ambas intra vulvam, et anum sitas, testiculos esse sibi persuaderent. Hos enim tumores, solos esse illos folliculos, et utriculos a natura eo

loci fabricatos, in quibus Zibethum paulatim colligitur, et inde evacuatur. Et cum duo sint, imponere facile possent, etiam valde gnaris et Naturae studiorum non in expertis, ut testiculos esse ed credendum adducerentur. Et quoniam iidem utriculi in eadem regione, ubi maris testiculi haerent, positi videntur, illosque veluti investiunt, et cooperiunt, hinc fieri posset, ut crederent aliqui testes esse, haec, si apud eruditos quidem, et oculos auctores leguntur, quid sperandum ab iis, qui animal non vident? Columna asserere videtur; testes in folliculis contineri, et adhaerere in externa parte folliculis ad latus foraminum, quod iure negat Bolivar.

Sed nos ceteris omisis dicemus *Nostra in resupinato animali mortuo sub speculo.* ipsis utriculis testes esse, non tactu solum, sed oculis quoque manifestissimos, ut pictura ostendit, erecto animali non ita prominent, cum interius comprimantur, ita etiam in vivo, et bene valente animali semper testes sunt tetraeti, ut in homine iuvene, et valido accidere dixit Galenus libro 1. de sem. capite 15. secus in sene, nisi morbose fuerint convulsi ideo F. Columna in animali inquietissimo, ferocissimo, erecto, et valido non potuit istos bene tangere, et considerare, adeo, ut ipsi visum fuerit, testes in folliculis ipsi contineri. Sunt autem testes a Zibethi vasculis omnino distincti, et sua habent vasculosa ferentia semen ad meatum genitalis, valde crassa, ut nos anatomico docuit, et servamus adhuc apud nos huius animalis scrotum exsiccatum, in quo testes.

Membrum Zibethicum primo aspectu foeminea vulva videtur, lineam enim oblongam habet, et labia crassa, quod si manibus tangatur, tactu sentitur ovi parvi magnitudine, veluti cartilagineum corpus, et duriusculum in quo, cum parum digitis deducitur, et dilatatur, apparent duo oblonga foramina, his, quae sunt in naribus similia,

Stru.

Dilucida.

Rond.

Vas Zibethi.

lia, sub quibus cavitates quaedam sunt, sedes Zibethi, haec vascula, si digitis magis pressa deducantur, apertis omnino foraminibus totas cavitates demonstrant, loculique perfecte patent, quorum cavitas tanta est, quanta sufficeret ad continendum Amygdalae nucleum, in his loculis nullus porus, nullus meatus apparet, Sed sectione facta, corpus duriusculum ovi magnitudine, quod cartilaginofum tactu videbatur, agnovi distingui in duo utriculos olivae Hispanicae magnitudine, et nequaquam cartilaginofos, sed carnosos, et minutis, albis, duris glandulis, seu granulis

infertos, duriore autem multum, quam testes, erant substantia omnino tamen inter se distinguebantur hi folliculi, membranis tamen uniti, et interior quidem communis erat ambobus utriculis, servo adhuc apud me hosce utriculos exsiccatos, qui mire redolent Zibethum, cum testes veri exsiccati cum scroto nihil oleant, sed quod mirum animal Hydrope exanimatum putrefactis omnibus visceribus, et maxime foetidis, vehemens ut nausea fecanti excitaretur, et alioqui foetidum totum, tamen mire olebat, et nunc etiam optimum spirat odorem vas Zibethi.

CAPUT VII.

De Castoreo.

Cum autem ad dilucidandum genus, et proprietatem Hyae-nae odoratae plurimum conferat Fibri historia, ideo dicemus quod Fiber animal sit, cuius, et mas, et foemina reperitur, ambo in inguinibus conceptacula quaedam habent, e quibus, per sua oscula, melleus quidam liquor emanat, quem Fiber ipse delingere solet. Mares autem habent praeterea suos testes sub cute intus, ita conclusos, ut tangi nequeant, veluti sues teste Dioscoride. Rondeletius similes tumores in leporibus esse dixit, unde factum sit, ut vulgus eos mares, et foeminas censuerit. Pariter Moscho animali similes esse censuit, vesiculae enim Moschi id indicant, sed Rondeletii verba digna sunt, quae huc transferantur, hic lib. de Amphibiis cap. 8. *Fibri, inquit, in inguinibus geminos tumores habent, utrinque unicum membrana sua conclusum, ovi anserini magnitudine, inter hos est mentula in maribus, in foeminis pudendum. Hi tumores testes non sunt, sed folliculi membrana contexti in quorum medio singuli sunt meatus, e quibus exudat liquor pinguis, et cerosus, quem ipse Castor saepe admoto ore lambit, et exsugit, postea hoc veluti oleo, quas potest corporis partes contingere, oblini.*

Hos tumores testes non esse hinc maxime colligas, quod ab his nulla sit ad mentulam via, neque ductus, quo humor in mentulae meatum derivetur, et foras emittatur. Praeterea, quod testes intus reperiuntur. Liquor ille, de quo loquimur, quum recens est, oleum refert, quum vetustior mellis liquidi colore est, et crassitudine. Idemleporum exemplo declarare non inutile fuerit. Iis in utroque inguine tumor est, glandulae prominentis modo, intus meatu est varicosus, capreoli modo intortus e quo liquor effluit. Hos tumores, cum in omnibus leporibus observasset vulgus, lepores omnes simul mares, et foeminas esse credidit. Eosdem tumores Moscho animali esse putato, a quibus odoratum illud pus emanat. Neque sunt audiendi, qui putant tuberculi, vel umbilici inflammati similes esse. Tumorem esse glandulae, vel testiculo similem membrana circumdatum norunt, qui adulterant, nam in testiculi formam effingunt, ac testiculum Moschi appellant Haec, quae de tumoribus inguinum Castoris, et liquore inde manante a nobis prodita sunt, cum ita se habere doceat ipsa inspectio, et paullo ante dixerat Rondeletius. Testes parvi, substrictique, et adhaerentes spinae, qui adimi sine vita animalis non possunt. Id prius scripserat Dioscorides, licet

Ff 3

cen-